

**การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2**

**Administration According to Good Governance in Basic Schools under
the Jurisdiction of Suratthani Primary Educational Service Area Office 2**

ธวัชชัย นีตเสน¹, ชุติมา พรหมผุย²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 451 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น ทั้งฉบับเท่ากับ .97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติทดสอบที (t-test แบบ Independent samples)

ผลการศึกษาพบว่า

1. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยภาพรวม พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก
2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล

Abstract

The research purposes were to study a d to compare the administration according to good governance in basic schools under the jurisdiction of Suratthani Primary Educational Service Area Office 2. The sample was the 451 school administrators and teachers in basic schools under the jurisdiction of Suratthani Primary Educational Service Area Office 2. The research sample was the

¹ นักศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา

² อ.ดร. หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา

estimate rating scale questionnaire, with reliability .97. The data analysis statistics were the mean, standard deviation and t-test (Independent samples).

The research findings were:

1. The administration according to good governance in basic schools under the jurisdiction of Suratthani Primary Educational Service Area Office 2; overall found the administration according to good governance in basic schools was at high level.

2. The opinion comparative results of school administrators and teachers to good governance in basic schools under the jurisdiction of Suratthani Primary Educational Service Area Office 2; overall did not differ.

Keyword : Administration According to Good Governance

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552- 2561) มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งนี้เพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีกรอบแนวทางการปฏิรูปใน 4 ด้าน คือ การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ การพัฒนาครูยุคใหม่ การพัฒนาสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ การพัฒนาการบริหารจัดการใหม่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553 : ก) และในการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถและมีความสุข การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลัง และมีประสิทธิภาพ จำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจและให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้กำหนดเป้าหมายด้านธรรมาภิบาล มุ่งให้หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการหน่วยงาน ซึ่งให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทย มีเอกภาพเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง มาตรา 40 กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญาตรีของแต่ละสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 24 - 25)

การปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารการศึกษาโดยเน้นการกระจายอำนาจ เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้น ทำให้สถานศึกษาจะต้องตระหนักในการบริหารใหม่ให้มีความโปร่งใสและมีความรับผิดชอบ ทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเกิดความเชื่อถือในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับมอบอำนาจหน้าที่ จึงควรนำ

หลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ที่เรียกกันว่า “ธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการบริหาร และ จัดการศึกษาให้กับสถานศึกษา ทั้งในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงานทั่วไป ซึ่งหลักดังกล่าวประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า และสอดคล้องกับธรรมาภิบาลสามารถเรียกได้หลายอย่าง เช่น ธรรมาภิบาล ธรรมาภิบาล การบริหารจัดการที่ดี การกำกับดูแลกิจการที่ดี (สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2553 : 19)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ได้กำหนดนโยบายไว้ว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ครอบคลุมเขตพื้นที่บริการ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี เก่งและมีความสุข ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา จึงมีนโยบายการเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาในสังกัด เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการที่ครอบคลุมการดำเนินงานทุกด้าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ เกิดความตระหนัก ในการพัฒนาปรับปรุงการทำงาน ตลอดจนดำเนินงานด้านการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยได้มีการจัดประชุมอบรม สร้างความเข้าใจแก่ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำไปปฏิบัติและเสริมสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในระบบงานของสถานศึกษาทุกแห่ง ที่ผ่านมา พบว่ามีการศึกษาวิจัยผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งเป็นรูปแบบของการบริหารจัดการที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นรูปแบบของการบริหารจัดการที่จะนำผลการวิจัยไปประกอบในการวางแผน แก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2, 2553 : 4)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่จะนำผลการวิจัยไปประกอบการวางแผนในการบริหารจัดการ แก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลได้ตามมาตรฐานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบแนวความคิดการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ

สมมติฐานในการศึกษา

บุคลากรที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 แตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยได้สังเคราะห์จากการศึกษาหลักการตาม ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2546 ซึ่งมีหลักสำคัญ 6 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า (ถวิลวดี บุรีกุล, 2558)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 1,904 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 451 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามตำแหน่งโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครซซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 608; อ้างถึงในบุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 44)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) เกี่ยวกับ สถานภาพของบุคลากร

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) 5 ระดับ ตามวิธีการวัดแบบ ลิเคิร์ต (Likert)

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. ศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) และการสร้างแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended) จากตำราของ บุญชม ศรีสะอาด (2553 : 74)
3. เขียนแบบสอบถามฉบับร่างโดยยึดแนวคิดข้อ 1 และ ข้อ 2 แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย เพื่อพิจารณาความเหมาะสมแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข
4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยหาตรรกษณ์ความสอดคล้องของคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (Index of consistency: IOC) ซึ่งค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการเลือกแล้วนำไปทดลองใช้เครื่องมือ (try - out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ รายด้านและความเชื่อมั่นทั้งฉบับได้ 0.97

6. จัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และนำค่าเฉลี่ยมาแปลความหมายเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 121)

4.51-5.00 หมายความว่า มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายความว่า มีการปฏิบัติในระดับมาก

2.51-3.50 หมายความว่า มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายความว่า มีการปฏิบัติในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายความว่า มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

3. การเปรียบเทียบแนวความคิดการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพ โดยใช้ค่าสถิติที (t-test แบบ Independent samples)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ในภาพรวมและรายด้าน ปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ในภาพรวมและรายด้าน

การบริหาร ตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D	แปลผล
1. ด้านหลักนิติธรรม	3.74	0.16	มาก
2. ด้านหลักคุณธรรม	3.71	0.23	มาก
3. ด้านหลักความโปร่งใส	3.65	0.28	มาก
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	3.74	0.32	มาก

ภาคบรรยาย

**NMCCON
2021**

การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา

ครั้งที่ 8 ประจำปี พ.ศ.2564

"สู่ชีวิตวิถีใหม่ ด้วยงานวิจัยทางสุขภาพและการบริการ"

27 มีนาคม พ.ศ. 2564

5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	3.64	0.22	มาก
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	3.69	0.26	มาก
รวม	3.70	0.17	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านหลัก นิติธรรม ($\bar{X} = 3.74$) รองลงมาคือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.74$) ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ด้านหลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.64$)

ผลการเปรียบเทียบแนวความคิดการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบแนวความคิดการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล	ผู้บริหารฯ		ครูผู้สอน		t	P-Value		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}			S.D.	แปลผล
1. ด้านหลักนิติธรรม	3.76	.16	มาก	3.73	.16	มาก	1.806	.585
2. ด้านหลักคุณธรรม	3.71	.26	มาก	3.71	.21	มาก	1.98*	.018
3. ด้านหลักความโปร่งใส	3.70	.30	มาก	3.63	.27	มาก	2.260	.088
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	3.76	.32	มาก	3.74	.31	มาก	0.841	.295
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	3.71	.19	มาก	3.62	.23	มาก	3.847**	.010
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	3.70	.26	มาก	3.69	.26	มาก	0.315	.499
โดยภาพรวม	3.72	.18	มาก	3.69	.16	มาก	2.081	.308

*p ≤ .05 , **p ≤ .01

จากตารางที่ 2 แสดงว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ด้านหลักคุณธรรม มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านหลักความรับผิดชอบ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านที่เหลือ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครูผู้สอนได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน มีลักษณะของนักบริหารการศึกษามืออาชีพ มีความรู้ความสามารถ ที่จะนำสถานศึกษาสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาตามแนวทางที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาที่จะดำรงตำแหน่งได้จะต้องผ่านการสอบแข่งขันและอบรมผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนดจากการพัฒนาดังกล่าว ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจ กระบวนการบริหารสถานศึกษา ตลอดจนได้รับทักษะที่จำเป็น และคุณธรรมสำหรับผู้บริหารเพิ่มพูนมากขึ้น จึงทำให้ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุจิตรา มีจำรัส (2550 : 85) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้ง 6 หลัก เรียงตามลำดับคือ หลักความรับผิดชอบ หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า และหลักนิติธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของลาววัลย์ เพ็ญประยูร (2553 : 66) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีประเด็นที่สนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1.1 ด้านหลักนิติธรรม พบว่า โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก แสดงให้เห็นว่าการบริหารสถานศึกษาได้รับความเอาใจใส่จากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีการปฏิบัติตามมาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอก หลักนิติธรรมเป็นข้อตกลง กฎ กติกา ระเบียบ ข้อกำหนดต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบของการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติให้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องร่วมคิด ร่วมทำ กับบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานในสถานศึกษามีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล ซึ่งกฎ ระเบียบที่ตั้งขึ้นต้องมุ่งให้เกิดความเป็นธรรม เพื่อรักษาผลประโยชน์ของบุคลากรเป็นหลัก เป็นที่ยอมรับของบุคลากร ต้องบังคับใช้อย่างเสมอภาค สอดคล้องกับแนวคิดของอานันท์ ปันยารชุน (2543 : 7; อ้างถึงใน ชีรวัดน์ ชูชาติ, 2552 : 117) กล่าวถึงหลักนิติธรรมว่า ทั้งเจตนาธรรมและการบังคับใช้กฎหมายต้องเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย เพื่อประโยชน์ต่อคนหมู่มาก ไม่ใช่เพื่อคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ต้องเสมอภาคและเป็นธรรม และแนวคิดของมนตรี กนกวารี (2547 : 1; อ้างถึงใน ชีรวัดน์ ชูชาติ, 2552 : 117) ให้ความหมายว่า หลักนิติธรรม เป็นหลักการปกครองภายใต้กฎหมายที่ควบคุม

ไปถึง เรื่องการตรากฎหมายให้ทันสมัย และเป็นธรรม รวมทั้งเป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจในการปฏิบัติตามกฎหมาย

1.2 ด้านหลักคุณธรรม พบว่า โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้คุณธรรมในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งสืบเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการพัฒนาตนเองทั้งด้านวิชาการ ด้านคุณธรรม อยู่ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไพศาล ตั้งสมบูรณ์ (2548 : 87-88) ทำการศึกษาเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักความคุ้มค่า หลักคุณธรรม หลักความร่วมมือ และหลักความโปร่งใส ตามลำดับ

1.3 ด้านหลักความโปร่งใส พบว่า โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพจะต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต มีการวางแผนการดำเนินงาน การจัดการงบประมาณ การประสานงาน พยายามให้การดำเนินงานทุกอย่างที่เกิดขึ้นในสถานศึกษามีความโปร่งใส ให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา ตรวจสอบได้ อันสร้างความไว้วางใจจากผู้ได้บังคับบัญชาและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุจิตรา มีจำรัส (2550 : 85) ให้ความหมายว่า หลักความโปร่งใส เป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนและสอดคล้องกับงานวิจัยของอัมพร มีพุด (2551 : 127-132) ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ในการบริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่า โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานอย่างอิสระให้ครู บุคลากรในสถานศึกษา ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย พิจารณาปัญหาและการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ในรูปแบบคณะกรรมการสถานศึกษา มีอิสระในการบริหารงบประมาณเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารการศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น ตัวแทนครู ส่วนใหญ่นั้นก็มีความต้องการที่จะมีบทบาทมีส่วนร่วมในการรับรู้ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจด้านการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษามากขึ้น บุคลากรในโรงเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน สำหรับผู้ปกครองซึ่งเป็นตัวแทนของชุมชนก็ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาในด้านต่าง ๆ มากขึ้น ชุมชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษา มีวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนตลอดจนทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา ซึ่ง พงศ์พันธ์ วันดี เรื่องไพศาล (2551 : 89) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนได้ใช้คุณสมบัติส่วนตัวในด้านความรู้ความสามารถ และทรัพยากรที่มีอยู่เข้าไปร่วมตัดสินใจในขั้นตอนต่าง ๆ ด้วยตนเอง หรือองค์กรที่ประชาชนจัดตั้งขึ้น

อย่างมีประสิทธิภาพและเสมอภาค และธีรวัฒน์ ชูญาติ (2552 : 119) ให้ความหมายว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ การที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีบทบาทในการพิจารณาปัญหา และตัดสินใจร่วมกัน ร่วมรับผิดชอบในการบริหารงานบางอย่าง เพื่อประโยชน์ในการระดมกำลังความคิดและแบ่งภาระหน้าที่ของผู้บริหาร

1.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่า โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการยอมรับและความพอใจจากผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้อง การบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดของงานที่ปฏิบัติ คุณภาพของงานทั้งด้านปริมาณ ความถูกต้องครบถ้วน รวมทั้งจำนวนความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน และจำนวนการร้องเรียนหรือการกล่าวหาที่ได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของลาวัลย์ เฟื่องประยูร (2553 : 66) กำหนดไว้ว่าหลักความรับผิดชอบประกอบด้วย การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และการกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตน

1.6 ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่า โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้บริหารสถานศึกษาโดยใช้การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม เลื่อนนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้และพัฒนาความสามารถของบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ได้ผลดี มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลในการบริหารงานสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อริศรา ขาวพล (2552 : 138-147) เสนอหลักธรรมาภิบาลที่สอดคล้องกับหลักความคุ้มค่า หมายถึง ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รัฐสามารถจัดสรรและใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสม เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในสังคมโดยรวม รวมถึงการทำงานที่รวดเร็วมีคุณภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสอดคล้องแนวคิดของทินกร อัครศรีชัยโรจน์ (2551 : 119) กล่าวไว้ว่า หลักความคุ้มค่าเป็นเรื่องของการบริหารที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดการ กระบวนการทำงาน การจัดองค์การ การจัดสรรบุคคลและการใช้ทรัพยากรสาธารณะอย่างคุ้มค่าและมีความเหมาะสม มีการดำเนินการและให้บริการประชาชนที่ให้ผลลัพธ์เป็นที่น่าพอใจและกระตุ้นการพัฒนาสังคมทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง สังคมวัฒนธรรม และเศรษฐกิจ

2. ผลการเปรียบเทียบแนวความคิดการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีภาวะผู้นำสูง มีการรับรู้นโยบายการบริหารจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจหลักการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล และผู้บริหารได้นำความรู้ประสบการณ์ที่ได้รับมาถ่ายทอดให้ครูผู้สอนได้รับรู้ และร่วมกันปฏิบัติ แต่เนื่องจากอาจนำมาปฏิบัติไม่ต่อเนื่อง ขาดการนิเทศติดตาม ทำให้การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขาดหายไปเป็นบางช่วง สอดคล้องกับงานวิจัยของไพศาล ตั้งสมบูรณ์ (2548 : 87-88) ทำการศึกษาเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า ความแตกต่างของการปฏิบัติจริงและความคาดหวังต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ไม่มีความแตกต่างกัน โดยที่ค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติจริงน้อยกว่าความคาดหวังทุกด้าน โดยมีความเห็นสอดคล้องกันว่ามีการใช้หลักความโปร่งใสอยู่ในระดับสุดท้าย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมพร พุดมี (2551 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2 ผล

การศึกษา พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านหลักคุณธรรม มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

- 1.1 ควรปรับปรุงและพัฒนาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของสถานศึกษา ในรูปแบบการจัดอบรม ศึกษา ดูงานหรือสัมมนาให้มีความรู้ ความเข้าใจตรงกันในแนวปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านหลักนิติธรรม และหลักความรับผิดชอบ
- 1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาทุกสถานศึกษาควรมีการทำความเข้าใจกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล และนำมาปฏิบัติจริงให้มากและให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง
2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ในสถานศึกษาดีเด่น หรือสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี เพื่อเจาะลึกถึงผู้บริหารที่นำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2.2 ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). การบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล : กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ :รสปท.
- ทินกร อัครศรีชัยโรจน์. (2551).การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5วิทยานิพนธ์ การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2558). ธรรมาภิบาล : กลไกสำคัญในการปฏิรูปเพื่อพัฒนาประเทศ. สถาบันพระปกเกล้า
- ธีรวัฒน์ ชูญาติ. (2552).การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2.การค้นคว้าอิสระ การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอีสาน.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553).การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พงศ์พันธ์ วันดีเรืองไพศาล. (2551).ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับความพึงพอใจของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต2. วิทยานิพนธ์ สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ไพศาล ตั้งสมบุญณ. (2548).การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร.สาระนินท์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ลาวัลย์ เพ็ญประยูร. (2553).การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรต. วิทยานิพนธ์ การบริหารการศึกษา จันทบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. (2553).รายงานการจัดการศึกษาประจำปีการศึกษา 2553. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน). (2553). **หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่สอง**.พิมพ์ที่บริษัทเพ็ญพริ้นดิงจำกัด, กรุงเทพฯ.
- สุจิตรา มีจำรัส. (2550).การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา. การค้นคว้าอิสระการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อัมพร พุดมี. (2551).การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต2.รายงานการศึกษาอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อริศรา ขาวพล. (2552).การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต1 ภาคินพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.